

DIERENWELZIJSNOTA

HET NUT EN DE NOODZAAK VAN EEN GEMEENTELIJK BELEID VOOR DE DIEREN

Janine Kratzenberg (Stadspartij Rotterdam)
Josine Strörmann (SP)
Bianca Vogelesang (Dierenbescherming)
met medewerking van vele anderen

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Gezelschapsdieren	5
Het bevorderen van identificatie&registratie	5
Hondenuitlaatbeleid	7
Voorlichting	9
Multicultureel en jong	9
Bijscholen	9
Aanspreekpunt en folder	9
Wethouder	10
Vogels voeren	10
Ouderen en huisdieren	10
Stimuleren van het volgen vna een opvoedingscursus voor hondeneigenaren	11
Evenementen met dieren	11
Dierenwinkels, markten	11
Zwerfdieren en dierenopvang	12
Kinderboerderijen	13
Personeel en middelen	13
Waarderingsprijs	13
Dieren in de stad	14
Duiven	14
Knobbelzwanen	14
Rotterdam Scharrelstad	14
Boeren	15
Rampenplan	15
Dieren en groen	16
Groenvoorziening en vogels	16
Vlinders	16
Vleermuizen	17
Egels	17
Natuurlijke oevers	17
Maaiplannen	17
Onkruid	18
Herplantingsplicht	18
Heemtuinen	18
Broedgelegenheid voor vogels	19
Adviescommissie Dierenwelzijn	19
Conclusie	19
Bijlage	
Lijst van deelnemers	20
Belangrijke adressen en telefoonnummers	20

Inleiding

Met het erkennen van de intrinsieke waarde¹ van het dier legde de Rijksoverheid (Ministerie van Cultuur Recreatie en Maatschappelijk Werk) in 1981 de basis voor een Nederlands dierenwelzijnsbeleid. Sindsdien is het dierenwelzijn steeds in meer of mindere mate een onderwerp van landelijke overheidsaandacht gebleven.² De nadruk lag daar overigens wel bij de veehouderij (de laatste tijd steeds meer in relatie tot voedselveiligheid), op het produceren en consumeren van dieren.

Momenteel valt het landelijke dierenwelzijnsbeleid onder het ministerie van LNV, waarbij de V niet meer staat voor Visserij maar voor Voedselveiligheid. Een aanvechtbare positie aangezien de belangen nogal tegenstrijdig kunnen zijn.

Naast de eigen verantwoordelijkheid van burgers en bedrijven heeft ook de gemeente Rotterdam een taak in de bescherming van de vele dieren binnen haar grenzen. Het beschermen van dieren, zeker wanneer zij in zwakke, bedreigde en/of van de mens afhankelijke positie verkeren, is een kwestie van beschaving. Een stad zonder dieren zou aanzienlijk inboeten aan levendigheid, waarde en veelzijdigheid. Politieke partijen kunnen zich niet meer permitteren om geen visie te hebben op dieren in de stad. Dieren horen in de politiek; in ieder geval in het gemeenteraadsprogramma van de partijen.

In 1993 deed de landelijke Dierenbescherming een oproep aan alle Nederlandse gemeenten om tot een dierenwelzijnsbeleid te komen. De Gemeente Rotterdam heeft dit toen verzaakt aangezien de gemeente "...op alle niveaus reeds een zeer diervriendelijk beleid voerde en dat het beter ware een en ander over te laten aan de nieuw te vormen Stadsprovincie."³ En zo zijn we 10 jaar later weer op hetzelfde punt beland. De tijd lijkt er nu rijp voor. Het huidige college heeft erkend het nut van een dergelijk beleid in te zien hoewel het niet hun eerste prioriteit heeft.⁴

Dierenwelzijn op het niveau van gehouden (gezelschaps-) dieren heeft vooral te maken met het informeren van degenen die met de dieren omgaan, de mens dus. Ook ten aanzien van de vrij in de stad levende dieren geldt dat er veel onwetendheid bestaat over de juiste omgangsvormen. Wist u bijvoorbeeld dat het geen goed idee is om de eendjes te voeren? Veel zaken die met dierenwelzijn te maken hebben zijn moeilijk in wetten en regels vast te leggen. Voorlichting zal dan ook een belangrijk speerpunt van deze nota zijn.

Deze nota wil los van de bestaande regelingen een aantal belangrijke dierenwelzijnspunten onder de aandacht brengen. Er bestaan in Rotterdam al verschillende geschreven en ongeschreven regels op het gebied van dierenwelzijn en natuurontwikkeling en -handhaving. Wij hebben die niet nadrukkelijk in deze nota betrokken. Wij raden wel aan om de bestaande regels eens overzichtelijk op papier te zetten en te onderbouwen met een centrale visie. Zo komt ook aan het licht waar nog extra inzicht nodig is en hoe de bestaande leemtes dienen te worden gevuld.

Deze nota is tot stand gekomen dankzij bijdragen van verschillende Rotterdamse organisaties die zich bekommeren om dieren en groen in deze stad⁵. In verschillende bijeenkomsten, onder voorzitterschap van Manuel Kneepkens, is het bestaande beleid en de gebreken daarvan besproken. Afhankelijk van de aanwezige expertise verschillen de adviezen op de uiteenlopende terreinen daarom soms wat betreft uitvoerigheid.

---

¹ Met intrinsiek waarde wordt bedoeld de waarde van het dier los van het nut of de schade die het voor de mens op levert.

² Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren, Flora en Faunawet, Beleidsnota Dierenwelzijn (2002)

³ Conceptnota Gemeentelijk Dierenwelzijn (2001), 4

⁴ Wethouder Van Sluis (Milieu), Raadsvergadering 3 juli 2003 tijdens de behandeling van de Voorjaarsnota

⁵ Lijst van deelnemers is als bijlage toegevoegd.

De *Aanbevelingen voor een gemeentelijk welzijnsbeleid voor dieren* (1993) van de Dierenbescherming is een leidraad geweest bij het opstellen van de uiteindelijke nota. We hebben vrij en veelvuldig gebruik gemaakt van de informatie en adviezen uit die nota. Ook de Utrechtse Dierenwelzijnsnota *Dierenrijk Utrecht* was een inspiratiebron bij de totstandkoming van de voorliggende nota.

Deze nota is bedoeld als handvat voor de uiteindelijke nota die het college van B&W van Rotterdam ter goedkeuring aan de raad zal aanbieden. Er staan zo veel mogelijk praktische adviezen in. Deze adviezen zijn in overleg met de betrokken organisaties en partijen tot stand gekomen. Het gaat hier dus uitdrukkelijk niet om achter bureaus verzonnen ideeën maar om zaken uit de praktijk. Wij adviseren in de uiteindelijke nota een overzicht te geven van de bestaande regelingen bij de diverse diensten en hier mogelijk een coherente visie aan te koppelen.

GEZELSCHAPSDIEREN

Het bevorderen van Identificatie & Registratie

In Rotterdam worden naar schatting 30.000 honden en 55.000 katten gehouden. Het merendeel van deze dieren is niet officieel geregistreerd.⁶ Het Honden en Kattenbesluit 1999 geeft aan dat de identificatie van honden en katten slechts verplicht is voor degenen die zich beroepsmatig met deze dieren bezig houden, zoals dierenhandelaren, pensions, dierenasielen en dierenspecialisten. Het aanschaffen van honden en katten kan daardoor zonder enige belemmering plaatsvinden. Dieren worden vaak aangeschaft op emotionele en impulsieve gronden. Juist omdat veel dieren in de 'hobbysfeer' worden aangeboden en er geen sprake is van een beroepsmatig karakter, zijn deze dieren niet geïdentificeerd en geregistreerd.

De Dierenbescherming adviseert te bevorderen dat honden en katten zo veel mogelijk worden geregistreerd. Dit neemt het vrijblijvende karakter van de aanschaf van dieren weg en helpt bovendien bij het opsporen en terugbrengen van verloren dieren. Maar de gevolgen strekken verder. Dieren die om welke reden dan ook op straat zijn gezet, of zijn weggelopen, waarna de eigenaar zich niet meer om het dier bekommert, kunnen de omgeving in gevaar brengen (verkeersveiligheid) en een gevaar opleveren voor de volksgezondheid (verspreiding van ziekten bij zwervkatten).

Daarnaast is het dierenwelzijn hierbij sterk in het gedrang. Dieren die normaal gesproken goed worden verzorgd en dagelijks in een voor deze dieren belangrijk ritme hun voedsel krijgen, moeten op straat aan voedsel zien te komen. Hierbij eten zij vaak allerlei voedsel dat bedorven is of niet direct geschikt is voor het ras. De gezondheid van deze dieren kan hierbij aanzienlijk in het gedrang komen.

Kortom: Veel te weinig dieren zijn geïdentificeerd en geregistreerd. Het dier kan te gemakkelijk worden aangeschaft en net zo gemakkelijk weer van de hand worden gedaan en dit geheel vanuit en in de anonimiteit. De verantwoordelijke diereigenaren ontduiken dikwijls hun verantwoordelijkheid en de gemeente wordt hierbij indirect gedupeerd.

In het Nieuw Burgerlijk Wetboek staat vermeld dat de burgemeester verantwoordelijk is voor de zwervend aangetroffen dieren, gedurende veertien dagen, nadat een gevonden dier is gemeld. Jaarlijks betaalt de gemeente Rotterdam voor deze plicht circa 250.000 euro aan de Dierenbescherming die de dieren na twee weken bewaring weer tracht te herplaatsen.

Een algemene identificatieplicht voor alle honden en katten zou een oplossing kunnen zijn. Een hier aan gekoppelde verplichte overschrijving, te vergelijken met de kentekenregistratie van auto's, legt de verantwoordelijkheid daar waar hij thuis hoort, namelijk bij de eigenaar van het dier. Indien alle honden en katten verplicht geïdentificeerd en geregistreerd zouden zijn, worden naar schatting 70% minder dieren opgenomen in het Dierenopvangcentrum, dan wel eerder opgehaald door de rechtmatige eigenaren. In deze situatie zou het de gemeente Rotterdam naar schatting op jaarbasis € 150.000,- kunnen besparen.

Daarnaast zal de impulsaankoop van dieren sterk verminderen. Wanneer men weet dat men bij aankoop van een dier als eigenaar geregistreerd staat, zullen veel mensen hiervan afzien,

---

⁶ Ruim 80% van de dieren die in het Dierenopvangcentrum Rotterdam worden opgenomen, zijn niet geïdentificeerd en geregistreerd en het percentage dieren dat na deze opname vanuit het Dierenopvangcentrum weer opgehaald wordt door de eigenaar is laag.

Slechts 40% van de weggelopen honden en nauwelijks 13% van de weggelopen katten wordt uiteindelijk opgehaald door de eigenaren.

Deze cijfers gelden uitsluitend voor opvang door de Dierenbescherming. Bij de opsporingsdienst Amivedi zijn de ervaringen duidelijk positiever te noemen. Dit komt doordat deze hulpdienst in de meeste gevallen door de diereigenaren zelf wordt benaderd.

omdat zij wel een dier willen, maar niet de verantwoordelijkheid voor een goede verzorging op zich willen nemen.

De huidige wetgeving maakt deze verplichte identificatie en registratie nog niet mogelijk. Er zal gezocht moeten worden naar andere middelen om meer honden en katten geïdentificeerd en geregistreerd te krijgen. Vanuit het Dierenopvangcentrum worden jaarlijkse promotieacties gehouden, waarbij diereigenaren tegen sterk gereduceerde tarieven hun dieren kunnen laten identificeren en registreren (chippen). Tevens wordt elk opgenomen dier in het dierenopvangcentrum Rotterdam voor plaatsing geïdentificeerd door middel van een microchip. Er zullen echter meer prikkels gegeven moeten worden om honden- en katteneigenaren over de streep te halen. Korting op de hondenbelasting is één van de opties.

Wij adviseren de gemeente meer druk uit te oefenen op het Rijk op dit gebied. Dit kan mogelijk in de samenwerking met de VNG (Vereniging Nederlandse Gemeenten). Rotterdam zou proef kunnen draaien voor een systeem van verplichte registratie.

Een eenvoudiger oplossing zou kunnen liggen in het aanpassen van de APV (Algemene Plaatselijke Verordening). In de Utrechtse APV is bijvoorbeeld opgenomen dat het verboden is een hond op de weg te laten verblijven of lopen zonder *“voorzien te zijn van een halsband of door een tatoeage aangebracht identificatiemerk die de eigenaar of houder duidelijk doen kennen”*.⁷ Ook deze oplossing heeft uiteraard zijn haken en ogen (bovendien zal in de huidige tijd ‘tatoeage’ worden vervangen door ‘identificatiechip’). In alle gevallen zal het moeilijk blijken de beoogde doelgroep, namelijk diegenen die hun verantwoordelijkheid niet geneigd zijn te nemen, te bereiken. Goede voorlichting, bijvoorbeeld in samenwerking met dierenartsen is ook hier onontbeerlijk.

Mogelijke scenario's die geadviseerd worden door de Dierenbescherming zijn:

HONDEN:

De gemeente Rotterdam zou in het kader van de Hondenbelasting een positieve bijdrage kunnen leveren. Wanneer de hondenbezitter zich bij de gemeente laat registreren voor de hondenbelasting ontvangt de gemeente hiervoor jaarlijks een bijdrage.

Als instapkorting zou de hondenbezitter een gratis identificatie en registratie van het huisdier aangeboden moeten krijgen. Op deze wijze zullen meer hondenbezitters zich aanmelden bij de Dienst Gemeentelijke Belastingen Rotterdam en ontvangt de gemeente jaarlijks meer belastinginkomsten. Ook worden op deze wijze meer honden geïdentificeerd. Wanneer een zogeheten “gechipte” hond wegloopt en vervolgens in het Dierenopvangcentrum belandt, kan op deze wijze veel sneller de eigenaar getraceerd worden. Uiteindelijk bespaart de gemeente ook hierbij weer geld voor de taak die is vastgelegd in het Nieuw Burgerlijk Wetboek.

KATTEN:

Bij de katten zou voor een andere methode gekozen moeten worden. Om te voorkomen dat de populatie katten in Rotterdam overmatig groot wordt worden alle katten vanuit het Dierenopvangcentrum onvruchtbaar gemaakt.⁸ Ook vangt de Stichting Zwerfkatten van de Dierenbescherming jaarlijks ca. 1.100 zwerfkatten, die op dezelfde wijze onvruchtbaar gemaakt worden, waarna zij weer op de plaats van vangen worden uitgezet.

Toch worden veel katten nog niet onvruchtbaar gemaakt, waardoor, zonder extra maatregelen en zonder aanhoudende voorlichting de kattenpopulatie in Rotterdam gemakkelijk naar onaanvaardbare hoogte zou kunnen stijgen.

---

⁷ Artikel 51 Utrechtse APV, overgenomen uit *Dierenrijk Utrecht* (1998)

⁸ Met het onvruchtbaar maken van katten wordt altijd twee weken gewacht. Binnen deze periode kan de eigenaar zijn dier bij de Dierenopvang komen afhalen. Na twee weken vervalt het eigendomsrecht en mag de Dierenbescherming overgaan tot castratie/sterilisatie van het dier.

Ook hierbij komt weer het aspect veiligheid en volksgezondheid om de hoek kijken. Het accent zal hierbij dus moeten liggen op de positieve benadering om de kat “te laten helpen” en tegelijkertijd te laten identificeren en registreren. Hierbij kunnen de sterilisatie- en castratieacties van de Dierenbescherming gecombineerd worden met een identificatie en registratie van de kat. Wanneer de gemeente de kosten van identificatie en registratie voor haar rekening neemt vormt dit een extra aansporing voor de katteneigenaar om de kat te laten helpen. De Dierenbescherming kan tijdens onderhandelingen met diverse dierenartsen een korting bedingen op de veterinaire kosten.

Zoals aangegeven ligt een ideale oplossing niet voor handen. Zo ontstond binnen onze groep discussie over bovenstaand streven van de Dierenbescherming om alle zwervkatten onvruchtbaar te maken. Vanuit het oogpunt dierenwelzijn inderdaad een te verdedigen standpunt. Voor nu is het van belang, en dat geldt voor vele onderwerpen op dit gebied, dat de discussie op gang komt. Dat kritisch wordt gezien waarom bepaalde keuzen worden gemaakt en waar verandering wenselijk is.

Hondenuitlaatbeleid

Op het eerste gezicht niet echt een onderwerp dat met het welzijn van de dieren te maken heeft. Dieren kunnen ook voor overlast voor de mens zorgen en bij het zoeken naar oplossingen moet wel degelijk rekening gehouden worden met het welzijn van dieren. Zo ook bij het hondenuitlaatbeleid waarbij gestreefd moet worden naar een situatie die voor mens (zowel hondeneigenaar als omwonende) en dier aanvaardbaar is.

Naar schatting worden in Rotterdam 30.000 honden gehouden. Elke hond moet normaal gesproken 4 keer per dag uitgelaten worden om de dagelijkse behoefte te doen. De hondeneigenaar wandelt dikwijls naar het dichtstbijzijnde veldje om daar de hond uit te laten of zoekt de langs de wegen gelegen groenstroken op om daar de hond aangelijnd uit te laten. In het weekeinde trekt men er vaak op uit om aan het strand, in de bossen of in de plaatselijke grote parken de honden te laten rennen.

De gemeente Rotterdam heeft in de afgelopen jaren het hondenuitlaatbeleid gemaakt waarbij groenstroken werden aangewezen als uitlaatzone en uitrenzone. Daarnaast werden delen aangewezen als verboden gebied voor honden. Doel van dit beleid was de overlast door honden zoveel mogelijk te beperken.

De hond zal het een zorg zijn waar hij zijn drol deponert of waar hij zijn poot op zal tillen, hoewel honden in het algemeen wel een hekel hebben aan sterk door ontlasting vervuilde plekken. Het probleem ligt hier veel meer bij de hondenbezitter. Wanneer de baas, alvorens bij een hondenuitlaatveld te komen, eerst enkele honderden meters, dan wel enkele kilometers moet lopen zal hij nauwelijks geneigd zijn om van de aangewezen locaties gebruik te maken. Ook zal het uiterst moeilijk zijn om honden niet te laten plassen tot zij de juiste locatie hebben bereikt.

De keuze in het uitlaatbeleid om uitrenstroken aan te wijzen op soms levensgevaarlijke plekken ontnemt de hondenbezitter vaak de behoefte deel te nemen aan dit beleid. In de voorbereidingen zijn door diverse deelgemeentes nauwelijks de hondeneigenaren of belangenverenigingen betrokken geweest. Er is dus onvoldoende geïnventariseerd bij de diverse groeperingen wat het draagvlak van het beleid niet ten goede komt. Op 17 april 2003 heeft wethouder Bolsius de toezegging gedaan in overleg met hondeneigenaren en dierenorganisaties te gaan werken aan een hernieuwd beleid op dit gebied. En dat is nodig. Thans zijn op soms onbegrijpelijke locaties hondenuitrenzones gecreëerd. Een voorbeeld: langs een deel van de Gordelweg is een uitrenstrook gemaakt. Hier mogen honden onaangelijnd worden uitgelaten. Langs één van de drukste wegen in de stad is een hond zijn leven niet zeker. Een ander aansprekende voorbeeld van ondoordacht en zonder overleg aanwijzen van verbodsgebieden is rond het dierenopvangcentrum zelf. Op jaarbasis worden in dat centrum circa 1250 honden opgenomen die allen dagelijks uitgelaten worden door vele

vrijwilligers. Direct rond het opvangcentrum heeft de Deelgemeente Noord het gehele gebied verboden verklaard voor honden. Om naar het eerste uitlaatveld te komen in het Roel Langerakpark moet men via de Abraham van Stolkweg lopen, langs de Moskee via het voetpad in de richting van de Diergaarde Blijdorp. Dit traject is ongeveer 500 meter lang. Geen enkele hond redt het dit traject af te leggen zonder zijn poot op te tillen of het gras in te schieten om daar zijn ontlasting te produceren. Het uitlaatveld daarentegen blijft keurig schoon. Helaas zijn er nog vele van dit soort voorbeelden te vinden. Een bijkomend probleem is dat er veel hondenuitlaatplaatsen zijn die zeer slecht worden schoongemaakt door de zogenaamde poepzuigers. Ook dit bevordert het draagvlak bij de hondenbezitter niet.

De gemeente Rotterdam zou in overleg of via haar Deelgemeenten het gehele hondenuitlaatbeleid moeten herzien. Hierbij zou men meer gebruik moeten maken van expertise van hondeneigenaren of bijvoorbeeld de Dierenbescherming of het Dierenopvangcentrum. Om draagvlak te verkrijgen is het verstandig ook bewoners(organisaties) bij de planning te betrekken. In goed overleg en in nauwe samenspraak met deze partijen zou men kunnen komen tot een beter beleid waarbij ook een deel van de hondenpoepoverlast verholpen zou kunnen worden. Wethouder Bolsius heeft hier 17 april 2003 een toezegging voor gedaan. Inmiddels is in Nesselande een proef van start gegaan met het verplicht opruimen van hondenpoep. Hondeneigenaars die deze plicht verzuimen riskeren een boete van 28 euro. Wij juichen deze eerste stap naar een beter beleid toe. Wel zijn wij van mening dat gewerkt moet worden met positieve prikkels naar de hondeneigenaar toe. Zo wordt goed gedrag in Maastricht beloond met een oplopende korting op de hondenbelasting.⁹

Wat betreft het zelf opruimen van de hondenpoep pleiten wij in eerste instantie voor een goede campagne die er op aandringt het goede voorbeeld te geven door zelf de hondenpoep op te ruimen. Dit moet begeleid worden door het (wellicht gratis) beschikbaar stellen aan hondeneigenaren van de benodigde middelen hiervoor zoals een schepje en speciale zakjes.

---

⁹ Via een registratiekaart wordt bijgehouden hoe vaak een hondeneigenaar 'zijn' hondenpoep in een speciaal daartoe bestemde afvalbak deponeert. Hiermee verdient hij een oplopende korting op zijn hondenbelasting.

VOORLICHTING

Voorlichting is waarschijnlijk een van de belangrijkste onderdelen van een stedelijk dierenwelzijnsbeleid. Het zoogdier 'mens' lijkt namelijk één van de moeilijkst te trainen soorten. Veel van zijn gedrag heeft zeer schadelijke gevolgen voor de verschillende diersoorten die in de stad leven.

Multicultureel en jong

De ideeën over dierenwelzijn verschillen in grote lijnen per cultuur. Voor de één is zijn "trouwe viervoeter" een ware maat voor het leven die tot aan in bed wordt meegenomen, anderen beschouwen dieren als louter functionele wezens: om op te eten of om werk voor je op te knappen.

Opmerkelijk is dat deze verschillen er meestal nog niet zijn bij de allerjongsten. Kinderen en dieren verstaan elkaar doorgaans bijzonder goed. Hierop inhakend lijkt het dus de beste weg om zo jong mogelijk te beginnen met voorlichting over dierenwelzijn. Dit kan in samenwerking met scholen, kinderboerderijen en buurtcentra. Wij dringen er op aan dat er extra ruimte wordt vrijgemaakt voor natuureducatie in brede zin. Dit zou bijvoorbeeld een vast onderdeel kunnen worden van het binnenkort in te voeren normen-en-waarden-onderwijs in Rotterdam.

Dit neemt niet weg dat er ook nog voldoende werk te doen is voor de al wat oudere Rotterdammers. Voorlichting moet voor iedereen beschikbaar zijn, dus in de meest voorkomende talen voorhanden zijn. Samenwerking met het maatschappelijk middenveld vergroot de kans van slagen.

De gemeente kan voorlichting geven middels (publicatie-)borden in parken, via huis en huisbladen, door het organiseren van excursies en via voorlichting door de deelgemeenten.

Bijscholen

Uit onze bijeenkomsten is ook gebleken dat er veel onwetendheid bestaat bij mensen die beroepsmatig (in)direct met dierenwelzijn en groen te maken hebben. Dit loopt uiteen van ambtenaren en politici tot architecten en bouwondernemingen, bewonersorganisaties en medewerkers van gemeentewerken.

Ook blijken (deel)gemeenten vaak niet goed op de hoogte van hun verantwoordelijkheden op het gebied van dierenwelzijn en groen. Mede hiervoor is deze nota opgesteld. Een eenvoudige lijst met regels en richtlijnen voor (deel)gemeenten zou geen overbodige luxe zijn.

Het strekt tot de aanbevelingen om voor speciale groepen op maat gemaakte cursussen aan te bieden die kennis verschaffen op het terrein van dierenwelzijn en groen(voorziening).

Onze klankbordgroep wil hiertoe een eerste aanzet geven in de vorm van een verkennend symposium.

In Utrecht wordt gewerkt met een Handleiding diervriendelijke methoden tijdens bouwwerkzaamheden. Een prijzenswaardig initiatief dat navolging verdient.

Aanspreekpunt en folder

Momenteel is er geen eenduidig aanspreekpunt in de stad voor uiteenlopende dierenaangelegenheden. Ook is er geen gemeentelijke folder met informatie over instanties en organisaties. Een leemte die eenvoudig te vullen is door middel van het verspreiden van een nieuwe dierenwelzijnsfolder met allerlei informatie, bij dierenartsen, -winkels,

kinderboerderijen, bibliotheken en de Dierenbescherming etc. Dit zou aangevuld kunnen worden met het instellen van een centraal telefoonnummer voor dierenaangelegenheden.

Wethouder

Officieel is momenteel de wethouder voor Volksgezondheid verantwoordelijk voor het dierenwelzijn in onze stad. Helaas geeft het feit dat het college hiervan zelf niet op de hoogte was aan dat dierenwelzijn geen actief beleidsonderdeel vormt. Wij willen hier verandering in brengen. Een eerste stap hiertoe zou zijn het verantwoordelijk stellen van een wethouder die garant staat voor een integrale aanpak van het welzijn van de Rotterdamse dieren.

Vogels voeren

Mensen vinden het begrijpelijkerwijs leuk om vogels te voeren. Wie heeft er niet eendjes gevoerd met de (klein-)kinderen? Helaas schieten de vogels zelf er uiteindelijk niets mee op. Doordat duiven en eenden het hele jaar door worden gevoerd (naast al het voedsel dat ze zelf al in voldoende mate kunnen bemachtigen) blijven ze ook heel het jaar door jongen krijgen. De populaties worden daardoor plaatselijk veel te groot en de vogels blijven constant in grote groepen bij elkaar. Er ontstaat overlast en ziektes kunnen zich snel verspreiden. Dit kan ook een gezondheidsrisico voor mensen opleveren. Daarnaast worden er ook veel vogels aangereden, omdat het voedsel op straat gegooid wordt. De enige aanvaardbare manier om de aantallen terug te brengen is een vermindering van het voedselaanbod. Middelen als het wegvangen van vogels bieden alleen een tijdelijke oplossing en zijn duur en dieronvriendelijk.

Wij adviseren een **bewustwordingscampagne** te starten om mensen er van te doordringen dat zij de vogels niet helpen door ze te voeren. De boodschap moet zijn dat vogels alleen als het écht nodig is behoefte hebben aan extra voeding, dus in de winter tijdens een strenge vorstperiode (minimaal 3 weken ononderbroken strenge vorst). Ook kan middels waarschuwingsborden in parken en bij water duidelijk gemaakt worden aan mensen wat de gevolgen van het voeren voor de dieren inhouden.

Hierop aansluitend moet worden nagedacht over alternatieve manieren voor hergebruik van etensresten. Het niet willen weggooien van etensresten uit religieuze of principiële overtuiging is immers vaak de reden dat het eten naar de dieren op straat gaat. Dit op zich nobele streven zou in andere banen geleid kunnen worden. Op enkele plekken in de stad staan al compostbakken en bij sommige moskeeën wordt oud eten ingezameld. Dit zijn initiatieven die bekendheid en navolging verdienen. Ook vragen wij om een evaluatie van het project met de schillenboer dat heeft plaatsgevonden in Rotterdam. Het herinvoeren van de schillenboer kan mogelijk voldoen aan een grote vraag onder de huidige Rotterdamse bevolking.

Ouderen en huisdieren

Een langdurige relatie tussen mens en huisdier kan een wederzijdse band scheppen, vooral in het geval van honden en katten. Het kan dus ook in het belang van het huisdier zijn om deze band zo lang mogelijk te bewaren. Zo kan het niet alleen voor de oudere, maar ook voor een hond of kat zeer triest zijn als hij weg moet bij de baas omdat deze opgenomen wordt in een verzorgingstehuis of intrek neemt in een aangepaste woonvorm. Het vaak oudere huisdier is in de praktijk meestal moeilijk herplaatsbaar. Hetzelfde kan zich voordoen bij thuiswonende ouderen, die verzorging behoeven. De thuiszorg of de omgeving van de ouderen kan nog veel bijdragen aan de oplossing van deze problemen.

De Dierenbescherming wil in samenwerking met de Landelijke Stichting Ouderen en Huisdieren bevorderen, dat Rotterdamse ouderencentra onder voorwaarden huisdieren toelaten. Een positief toelatingsbeleid is vooral ook nodig in serviceflats en andere woonvormen voor ouderen.

Lijst met aanbevolen maatregelen voor de gemeente:

- Inventariseer in welke huizen in Rotterdam ouderen en huisdieren bij elkaar kunnen wonen en publiceer deze in de stads- en wijkguides;
- Breng directies en bestuurders van huizen en andere woonvormen voor ouderen ertoe om het houden van dieren (onder bepaalde voorwaarden) toe te staan;
- Geef voorlichting aan ouderen over hun rechten en plichten ten aanzien van het houden van huisdieren in hun woonsituatie;
- Ondersteun het streven van de Landelijke Stichting Ouderen en Huisdieren om de plaatselijke thuiszorgorganisaties te bewegen in het dienstenpakket ook eventuele specifieke hulp aan ouderen met huisdieren op te nemen;
- Stimuleer het oprichten van een hulpdienst voor tijdelijke hulp aan ouderen met huisdieren (tijdens ziekte enz.) bijvoorbeeld door werklozen met behoud van uitkering;
- Schakel de Landelijke Stichting Ouderen en Huisdieren in voor de benodigde kennis en kunde, ten behoeve van het welzijn van de huisdieren en de ouderen.

Stimuleren van het volgen van opvoedingscursussen voor hondeneigenaren

Een opvoedingscursus voor honden(eigenaren) heeft niet alleen een positieve uitwerking op hond en 'baas' maar ook op de omgeving die met hen in aanraking komt. Het is daarom van maatschappelijk nut het volgen van hondencursussen zo veel mogelijk te stimuleren. Een eenvoudige manier kan zijn het korten op de hondenbelasting. Een bijna logische stap overigens want er mag vanuit gegaan worden dat welopgevoede honden minder overlast zullen veroorzaken.

Evenementen met dieren

In Rotterdam vinden regelmatig evenementen plaats waarbij dieren worden ge(mis)bruikt. Voorbeelden zijn circussen, levende kerststallen, demonstraties met vogels (valkeniersshows), kunstobjecten en tentoonstellingen waarbij dieren worden gebruikt.

De gemeente moet zich tegen ongewenste activiteiten met dieren keren. Hiervoor moeten duidelijk omschreven criteria worden vastgelegd (in de APV). Voor activiteiten met dieren moeten vergunningen worden aangevraagd die vooraf grondig moeten worden gecontroleerd door een speciaal daartoe op te richten commissie met verstand van zaken. In deze commissie zit ondermeer iemand van de Landelijke Inspectiedienst (LID), iemand van de gemeente en iemand van de groenpolitie. Periodiek rapporteert deze commissie aan de gemeente.

Dierenwinkels, markten

In Rotterdam zijn nog steeds dierenwinkels en dierenspecialzaken die zich niet aan de regels houden die gesteld zijn voor het welzijn van dieren. Hetzelfde geldt voor markten en braderieën waar dieren worden verhandeld. Afdelingsinspecteurs van de Dierenbescherming Rotterdam treffen regelmatig dieronvriendelijke situaties aan in winkels. Mensen klagen over dieren die zij ziek hebben gekocht. De Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming (LID)

houdt zoveel mogelijk toezicht en bezoekt regelmatig de dierenwinkels. De Dierenbescherming geeft ook door middel van voorlichting aan dat zij voor de aankoop van een hond of kat niet bij dierenwinkels moeten zijn maar naar een Dierenopvangcentrum of erkende fokker moeten gaan. De Dierenbescherming is tegen de verkoop van exotische en uit het wild gevangen dieren.

Het Nieuwe Honden en Kattenbesluit 1999 schrijft voor dat het verboden is honden en katten te verkopen, zonder dat hiervoor een vergunning is verleend. In Rotterdam hebben een aantal dierenpeciaalzaken een vergunning voor het verkopen van deze dieren. Uit ervaring blijkt (en recent is dit ook via het Tv-programma RADAR aan de orde gesteld) dat vooral de malafide hondenhandel gebruik maakt van deze kanalen om dieren te verkopen. Het welzijn van de dieren raakt hierbij ernstig in het gedrang. Vaak worden de zeer jonge dieren te snel gescheiden van het moederdier (soms op een leeftijd van 4 a 5 weken) zodat de socialisatiefase waarin de dieren zich bevinden en die erg belangrijk is voor het gedrag in de toekomst, onderbroken wordt.

In een dierenpeciaalzaak worden de dieren dikwijls gehuisvest onder omstandigheden die niet overeenkomen met die welke in het Honden en Kattenbesluit zijn opgenomen. Ze worden zogeheten onder de toonbank gehouden en verkocht. Deze periode ervaren jonge dieren, die toch vaak al een slechte start hebben gehad bij de 'broedfokker', als zeer stressvol, waardoor ze bevattelijker worden voor tal van ziekten.

De verkoop van honden en katten via dierenpeciaalzaken werkt de impulsieve en emotionele aankopen van het publiek in de hand. Wanneer uiteindelijk de dieren via deze speciaalzaken worden verkocht neemt de kans toe dat de dieren later weer worden afgestaan aan een asiel.

Het niet verstrekken van nieuwe vergunningen en het niet verlengen van de vergunningstermijn zal in het belang zijn van de honden en katten en komt het dierenwelzijn ten goede. De gemeente Rotterdam wordt gevraagd geen nieuwe vergunningen aan dierenpeciaalzaken te verstrekken voor de verkoop van honden en katten.

Wat ook heel belangrijk is dat er betere voorlichting over de verzorging vanuit dierenwinkels zou moeten zijn bij de verkoop van cavia's, konijnen, ratten en muizen. Er worden op een gemiddelde kinderboerderij per jaar zo'n 250 konijnen en cavia's gebracht door mensen die spijt hebben van hun (vaak impulsieve) aankoop. Ook zou er een minimum koopleeftijd moeten komen zodat kinderen niet zelf voor een (immers klein bedrag) een rat of een muis kunnen kopen zonder dat de ouders dat weten. Veel van deze diertjes komen hierdoor op straat terecht.

Zwerfdieren en dierenopvang

De Rotterdamse Dierenbescherming wordt regelmatig door Rotterdammers gebeld over de overlast van verwilderde zwervkatten. Op veel plaatsen in Rotterdam leven groepen zwervkatten of is er sprake van groepen loslopende kippen en ganzen.

De Dierenbescherming, het Dierenopvangcentrum en de Stichting Zwervkatten Rotterdam werken samen om onder begeleiding van dierenartsen verwilderde katten te vangen, te castreren en terug te zetten.

De gemeente dient een actief beleid te voeren in de preventie en opvang van (zwerf)dieren, zieke en gewonde dieren (door het steunen van dierenambulance, het dierenopvangcentrum en andere dierenopvangcentra). Regelmatig overleg met dierenwelzijnsorganisaties moet ervoor zorgen dat actief kan worden ingespeeld op actuele ontwikkelingen.

Om opvang te realiseren dient de gemeente erkende en professioneel werkende organisaties financieel te steunen. Tevens dient de gemeente een financiële bijdrage aan castratie/sterilisatieacties te geven om hiermee het aantal verwilderde/wilde katten te verminderen.

Kinderboerderijen

Kinderboerderijen zijn uit (jeugd-)educatief oogpunt zeer belangrijk in een stad als Rotterdam. Op de kinderboerderij maken kinderen op een speelse en interactieve manier kennis met dieren en hun verzorging. Kinderboerderijen kunnen een grote bijdrage leveren aan het normen en waardenonderwijs. Want zeker op het gebied van natuur, milieu en dieren geldt het motto 'jong geleerd, oud gedaan'. Nog al te vaak worden kinderboerderijen geconfronteerd met vandalisme en mishandeling van dieren. Een probleem dat op jonge leeftijd in de kiem gesmoord dient te worden. Natuur- en milieueducatie zouden dan ook een vast en structureel onderdeel van het onderwijs op de basisschool moeten uitmaken.

Personeel en Middelen

Bij vrijwel de meeste organisaties die werken met dieren heersen personele problemen. Het werven van voldoende en goedgeschoold personeel blijkt niet eenvoudig. Vooral bij dierenweides en kinderboerderijen die nieuw geopend worden en/of alleen onder begeleiding staan van vrijwilligers of ongeschoold personeel treden in de loop van de tijd problemen op met het dierenwelzijn. Bij de diervverzorging is veel kennis vereist op het gebied van gezondheid, regels en wetten en identificatie en registratie e.d. Met alle heersende regels is het belangrijk dat personeel over een goede basis beschikt om alles in goede banen te leiden.

Naar de bezoekers toe moet goede informatie verstrekt worden. En ook de omgang met de bezoekers vergt een zekere kennis, houding en achtergrond. Helaas is op dieren gericht vandalisme een realiteit op sommige kinderboerderijen, dierenweides en zelfs bij de Dierenopvang. Uit veiligheidsoverwegingen moet voldoende en goed 'uitgerust en bewapend' personeel aanwezig zijn om alles goed te controleren en te coördineren. Door bezuinigingen is het bijvoorbeeld niet mogelijk meer om op alle kinderboerderijen na sluitingstijd permanente bewaking te hebben. Hierdoor komt het voor dat dieren mishandeld en gedood worden.

Allemaal zaken die niet onderschat moeten worden. Zeker waar het Kinderboerderijen betreft, onderdeel uitmakend van de gemeentelijke dienst Sport en Recreatie, ligt hier een verantwoordelijke taak voor de gemeente.

Waarderingsprijs

De gemeente dient op alle vlakken het goede voorbeeld te geven en dit uit te dragen. Daarnaast draagt de gemeente openlijke verantwoordelijkheid. Daar hoort bij dat degenen die zich niet aan de regels houden worden gestraft. Zij die het goede voorbeeld geven zouden daar wel wat meer voor mogen worden geprezen. Daarom stellen wij voor een prijs in te voeren voor de meest diervriendelijke organisatie, bedrijf, school, individu etc.

DIEREN IN DE STAD

Duiven

De duiven in Rotterdam horen erbij. Vele burgers en bedrijven vinden echter dat zij overlast veroorzaken. De Dierenbescherming Rotterdam wordt vaak benaderd met vragen en wensen van burgers over deze problematiek. Veel mensen die de Dierenbescherming bellen maken zich ernstig ongerust over de vang- en afmaakmethoden die gebruikt worden.

Overlast van duiven kan worden tegengegaan door de dieren gecontroleerd te voeren op speciaal daarvoor ingerichte plaatsen. Hier kan de populatie worden gecontroleerd. In het centrum is onlangs een speciale duiventil geplaatst. Dit voorbeeld verdient navolging in de deelgemeenten. Wij pleiten voor minimaal één duiventil per deelgemeente.

De overlast kan verder worden tegengegaan door voederen te verbieden en zwerfvuil te bestrijden. Hiervoor is gerichte communicatie aan bewoners in buurten waar veel overlast is noodzakelijk. Samenwerking met bewonersorganisaties, buurthuizen, woningbouwverenigingen en scholen strekt hier tot aanbeveling.

Overigens wordt het duivenoverlastprobleem ook gevoed door 'verdwaalde' postduiven van duivenmelkers. De duivenbond zou onder het mom van de-vervuiler-betaalt een eigen centraal hok moeten beheren voor verdwaalde duiven.

Knobbelzwanen

Al sinds jaar en dag bezit de gemeente Rotterdam een aantal knobbelzwanen die vanaf het voorjaar in de singels worden uitgezet. Deze zwanen zijn geleewiekt (er is een stuk van hun vleugel geknipt) zodat ze niet weg kunnen vliegen. De singels in onze gemeente worden echter ook steeds meer bevolkt door wilde knobbelzwanen. Deze gaan vervolgens met de 'tamme' zwanen de strijd om het territorium aan. De tamme zwanen moeten hier vanwege hun 'handicap' meestal het onderspit delven en worden uit de sloot opgejaagd. Dit levert vervolgens gevaarlijke verkeerssituaties op.

De gemeentezwanen zijn ook nogal eens het slachtoffer van vandalisme: ze worden door jongeren met stenen bekogeld, met stokken geslagen of verwond door honden, die door hun baasje worden opgezweept om met de zwaan te vechten. Het gemeentelijk bezit van knobbelzwanen heeft geen enkel nut en brengt onnodige kosten en tijdsinspanning met zich mee (in de winter moeten ze worden ondergebracht en verzorgd).

Wij adviseren de gemeente dan ook te stoppen met knobbelzwanen in gemeentelijk beheer, en de 'gemeentezwanen' dus ook niet meer te leewieken.

Rotterdam Scharrelstad

BSE, varkenspest en mond- en klauwzeer geven op schrijnende wijze de onleefbare situatie en vervoersmethoden van de dieren in de bio-industrie weer.

Wij pleiten voor een diervriendelijkere manier van het houden van vee waarbij scharrel- en biologische producten gestimuleerd dienen te worden. De gemeente heeft wat dat betreft een voorbeeldfunctie. Dat zij ook bereid is die te nemen blijkt onder andere uit het feit dat zij gebruikt maakt van groene stroom. Maar op tal van andere vlakken is nog verbetering mogelijk. Zo zouden koffie en thee (weer) uitsluitend van Max Havelaar kunnen komen, kan er schoon worden gemaakt met niet op dieren uitgeteste middelen, kan worden geschreven op gerecycled papier en moet er niet alleen in de kantine van het Stadskantoor maar bij alle gemeentelijke diensten bio- en ecologisch eten en drinken worden aangeboden en gepromoot. Dit zijn slechts enkele voorbeelden van te nemen maatregelen.

Ook het schoon- en onderhouden van de publieke ruimte (en vooral het stadhuis zelf) kan gebeuren met (schoonmaak)middelen die niet op dieren zijn getest. Het is ook van belang dat de gemeente dit voorbeeld uitdraagt. Een medium hiervoor waarvan men nu nog geen gebruik maakt is de vermelding op de website van het stadhuis (met bijvoorbeeld links naar organisaties als Proefdiervrij en de Dierenbescherming).

Boeren

Er zijn er nog een paar in Rotterdam: boeren. De gemeente dient boeren te stimuleren hun dieren diervriendelijk te houden, waarbij bijvoorbeeld gedacht kan worden aan het zorgen voor schaduw en beschutting in weilanden.

Rampenplan

Binnen de Rotterdamse gemeentegrenzen bevinden zich veel huisdieren en dieren in gevangenschap in dierentuinen, parken en kinderboerderijen die zich bij een calamiteit niet zelf in veiligheid kunnen brengen.

De gemeente Rotterdam heeft een rampenplan opgesteld dat in werking treedt bij calamiteiten. Dit plan bevat geen maatregelen voor de evacuatie en in veiligheidstelling van dieren. De burgemeester heeft onlangs toegezegd dit in het rampenplan op te gaan nemen. Wij volgen deze toezegging kritisch.

Verder zouden Dierenambulance en Dierenbescherming vaste deelnemer moeten zijn van het maandelijks overleg met de brandweer en van de periodieke gezamenlijke oefeningen van politie, brandweer en andere hulpdiensten.

Op huizen waar huisdieren worden gehouden kan dit door middel van stickers worden aangegeven. In geval van brand of andere calamiteiten is dan voor de hulpdiensten in één oogopslag duidelijk wat de situatie is.

DIEREN EN GROEN

Groenvoorziening en Vogels

In Rotterdam lijkt er steeds meer groen te verdwijnen. Vooral struiken en heesters worden vanwege bezuinigingen op het onderhoud ervan steeds vaker verwijderd. Op het Afrikaanderplein bijvoorbeeld is de oppervlakte sierheesters afgenomen van 4650 m² naar 1650 m². Alle rozenstruiken zijn daar ook verwijderd, evenals in veel andere deelgemeenten. Rozenbottels zijn in de winter echter een belangrijke voedselbron voor vogels, net als overigens de lijsterbes en vlier. Struiken en heesters vormen een belangrijke biotoop voor veel vogelsoorten. Door het verwijderen daarvan dreigen deze soorten uit de stad te verdwijnen. In de struiken en heesters broeden namelijk vogels als de merel, roodborst, winterkoninkje, gekraagde roodstaart, heggenmus, zanglijster etc. Bij het planten van bomen wordt vooral rekening gehouden met de onderhoudsvriendelijkheid ervan, maar deze zijn dan vaak minder 'vogelvriendelijk'.

Veel snoeiwerk wordt uitgevoerd met het oog op de veiligheid. Wij willen er voor waken dat dit ontaard in een grootscheepse kaalslag. Snoeien mag, maar gedoseerd en met beleid.

Er moet worden ingezet op goed opgeleid en deskundig personeel bij de groenvoorziening en –onderhoud. Wij adviseren de gemeente advies in te winnen bij deskundigen over de mogelijkheden van het planten van verschillende soorten vogelvriendelijke bomen, zoals de els. Plant een grotere diversiteit aan bomensoorten en zorg ook voor voldoende struiken en heesters. Plant niet alleen aan de rand van de stad, maar vooral ook in plantsoenen en parken in de binnenstad.

Vlinders

Ook voor vlinders geldt dat zij sterk afhankelijk zijn van de aanwezige vegetatie. Vlinders zijn vaak niet in staat grote afstanden te overbruggen zonder in een voor hen passende omgeving te kunnen rusten. Erg ingewikkeld is die passende omgeving overigens niet. Vlinders houden van veel soorten bloemen en onkruid en zijn vaak al tevreden met een braakliggend terreintje. (Daarmee snijdt het mes overigens meteen aan twee kanten daar het braakliggende terrein ook als hondenuitlaatplaats kan dienen.) Er ontstaat een steeds groter draagvlak voor een meer natuurlijke inrichting en beheer van de openbare ruimte. Bermen worden bloemrijker en in het stedelijk groen wordt het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen teruggedrongen. Deze maatregelen kunnen rekenen op de steun van een groot deel van de bevolking, maar voorlichting in een vroegtijdig stadium is hiervoor van groot belang. Dagvlinders lenen zich bij uitstek voor het communiceren van de boodschap van een natuurlijker omgeving naar de bevolking. Dagvlinders zijn niet alleen kleurig en opvallend, maar zijn ook gevoelig voor veranderingen in hun leefgebied. Het zijn graadmeters voor een natuurlijke omgeving. Verandering van een intensief onderhouden gazon naar een meer natuurlijk kruidenrijk grasland zal zich onmiddellijk vertalen in de vestiging van nieuwe dagvlindersoorten en een toename van de soorten die al aanwezig waren. Dit betekent dat de inspanningen snel resultaten opleveren en dit is zowel voor de uitvoerders als voor de omwonenden van belang. Een vlindervriendelijke inrichting en beheer zal positief uitwerken voor veel andere diergroepen.¹⁰

---

¹⁰ Informatie overgenomen van de website www.vlinderstichting.nl

Vleermuizen

Vleermuizen zijn hoofdzakelijk 's nachts actief. Overdag zijn ze afhankelijk van diverse onderkomens waar ze zich schuil houden. Vleermuizen maken uitsluitend gebruik van bestaande schuilplaatsen. Er zijn soorten die holle (dode) bomen als zomerdagverblijfplaats hebben en soorten die 's zomers in menselijke behuizing de dag doorbrengen.

Vleermuizen eten voor onze begrippen veel. Per etmaal eten ze ongeveer hun eigen lichaamsgewicht aan voedsel (kevers, spinnen, vlinders en andere insecten). Er dreigt steeds groot gevaar voor vleermuizen door onwetendheid van de mens en diens ondeskundig handelen.

Ondanks de wettelijke bescherming worden vleermuizen ernstig bedreigd in hun voortbestaan door het gebruik van onkruid- en insectenbestrijdingsmiddelen in de land- en tuinbouw, door het opvullen van spouwmuren, door het kappen van oude bomen met gaten en spleten, door het gebruik van chemische middelen op (kerk-) zolders en in kelders, door het verwijderen van kleine en grote landschapselementen en door onwetendheid c.q. ondeskundigheid van mensen.

In- en om Rotterdam liggen allerlei grote en kleine landschapselementen van vitaal belang voor vleermuizen. Forse ingrepen kunnen veel jachtgebieden en verbindingsroutes vernietigen. Het verwijderen van oude (dode) bomen kan fataal zijn voor een aantal soorten vleermuizen.

Egels

Deze beschermde zoogdiertjes komen steeds minder voor in onze buitenwijken. Ze worden slachtoffer van het verkeer of vinden in keurig aangelegde tuintjes geen voedsel of slaappleats (ze slapen het liefst onder een bladerhoop). In tuinen worden vaak slakken bestreden met slakkengif. Aangezien slakken op het menu staan van egels, overlijden veel van deze dieren aan vergiftiging. Ook rattengif blijkt een van de doodsoorzaken van egels. Maak mensen er middels voorlichting van bewust dat slakken (maar ook ander ongedierte) beter met natuurlijke middelen bestreden kunnen worden. Bijvoorbeeld door het op de grond plaatsen van een bakje met bier. De slakken worden daar naartoe gelokt en verdrinken er tenslotte in.

Natuurlijke oevers

Veel singels en sloten zijn voorzien van een kunstmatige oever in de vorm van een beschoeiing. Dit levert voor veel watervogels problemen op. Omdat de waterstand niet altijd hoog genoeg is, is de kant vaak te hoog voor de jonge watervogels, zoals jonge eenden, meerkoeten, waterhoentjes en ook jonge zwanen. Deze jongen verdrinken uiteindelijk. Ook vrouwtjeseenden, die in de paartijd door diverse mannetjeseenden worden belaagd, kunnen niet makkelijk aan hun belager ontkomen door de kant op te lopen. Veel van hen verdrinken hierdoor. Ook de flora zal profijt hebben van een natuurlijke oever.

Alle Rotterdamse sloten en singels moeten in ieder geval gedeeltelijk worden voorzien van natuurlijke oevers zodat er voor de watervogels altijd een mogelijkheid bestaat veilig uit het water te komen.

Maaiplannen

Voor een aantal specifieke locaties zou de maaifrequentie teruggebracht moeten worden. Alleen in het najaar maaien is dan voldoende. Gevolg daarvan: meer bloemen, meer insecten, meer vogels. En een aantrekkelijkere omgeving voor de burgers. Een voorbeeld hiervan zou het Zuiderpark kunnen zijn en blijven. Maar ook langs de vele waterpartijen in de

stad zou de maaifrequentie flink kunnen worden teruggebracht. Dit brengt voor watervogels het voordeel mee dat zij dekking kunnen zoeken in het hoge gras.

In het 'traditionele' maaibeheer wordt het terrein in een kort tijdbestek gemaaid, voedsel en dekking verdwijnen en eitjes, rupsen en poppen worden vernietigd of afgevoerd. In vrijwel alle graslandvegetaties waar een gemechaniseerd maaibeheer wordt uitgevoerd, is een achteruitgang bij diverse diergroepen geconstateerd. Het gefaseerd maaien van graslandvegetaties en een aanpassing van maaitijdstippen is een goede oplossing. Bij het gefaseerd maaien blijft een deel van de vegetatie ongemaaid, dit deel wordt bij de volgende maaibeurt meegenomen. Het is vooral van belang, ook in de winter, dat een deel blijft overstaan. Deze spreiding van beheer in ruimte en tijd biedt mogelijkheden voor het ontwikkelen van verschillende structuren.

In Utrecht bestaat er een protocol voor de toepassing van diervriendelijke onderhoudstechnieken voor groenvoorzieningen en watergangen. Dit voorbeeld verdient navolging in Rotterdam.

Onkruid

Veel vogels, bijvoorbeeld huismussen, leven van de zaden van allerlei onkruid. In veel delen van de stad wordt onkruid echter juist bestreden. Dit leidt samen met het gebrek aan nestgelegenheid tot een daling van het aantal huismussen in Nederland. Het zou de gemeente Rotterdam sieren als zij als een van de eerste gemeenten stappen zou ondernemen om hier iets aan te doen. Bijvoorbeeld door het aanleggen van braakliggende veldjes in en om woonwijken. De mussen kunnen daar voldoende voedsel voor hun jongen vinden, meer dan op netjes onderhouden grasveldjes. Voor bescherming tegen roofvogels is het wenselijk om langs de veldjes lage en dichte struiken te planten, zodat de vogels bij onraad kunnen schuilen.

Dergelijke braakliggende veldjes zijn voor meer inwoners van deze stad bruikbaar. Zo kunnen ze dienst doen als hondenuitlaatplaats, vlindertuin en woonplaats voor tal van andere insecten en kleine dieren.

Herplantplicht

In Rotterdam bestaat de zogenaamde herplantplicht. Dit betekent dat voor elke gekapte boom een nieuwe moet worden geplant. Maar dit systeem werkt nog niet zonder haken en ogen. De herplantplicht bestaat nu alleen als dat bij het uitgeven van de kapvergunning wordt vastgelegd. Het is dus aan de oplettende burger of actiegroep om daar nauwkeurig op toe te zien. Wij vinden dit te ondoorzichtig. Daarom pleiten wij voor een model waarin de kapvergunning in alle gevallen wordt getoetst door een daartoe bevoegde commissie. Dit kan onze klankbordgroep zijn maar ook reeds bestaande groepen als de Bomenridders kunnen hiervoor in aanmerking komen.

Zorgvuldige omgang met het kappen van bomen is een belangrijke zaak. Met het kappen van een boom verdwijnt immers niet alleen de boom zelf maar ook al het leven in en om de boom. Daar kan geen herplantplicht tegenop.

Heemtuinen

Het onderhoud en de hoeveelheid heemtuinen verdienen grote aandacht van de gemeente. Heemtuinen hebben educatieve waarde maar zijn ook rustpunten voor mens, dier en insect. Met beheerders van de tuinen zou kunnen worden samengewerkt op het gebied van voorlichting.

Broedgelegenheid voor vogels

Om ook voor vogels een aantrekkelijke stad te blijven, kan de gemeente naast het in stand houden van een goede groenvoorziening ook kunstmatige nestgelegenheid creëren. Veel nestgelegenheid is namelijk verdwenen: door het isoleren van woningen en nieuwbouwwoningen kunnen vogels zoals spreeuwen, huismussen en (gier)zwaluwen bijna geen natuurlijke broedgelegenheid meer vinden. In een aantal nieuwbouwwijken komen zelfs vrijwel geen huismussen meer voor.

Dergelijke problemen kunnen worden verholpen door bijvoorbeeld inbouw van nestkasten in nieuwbouwwoningen. Plaats diverse nestkasten op voor vogels op aantrekkelijke plaatsen zoals nestplaatsen voor ooievaars (Kralingse Bos, Vroesenpark) maar ook kunnen nestpalen geplaatst worden voor gierzwaluwen, of speciale dakpannen worden ingebouwd.

Adviescommissie dierenwelzijn

Gezien onze positieve ervaringen wil de klankbordgroep dierenwelzijn ook na het verschijnen van deze nota blijven voortbestaan. Dit voortbestaan kan verschillende vormen krijgen. Het beheer komt bij voorkeur in handen van de ambtelijke dienst onder de betrokken, daar toe aan te stellen, wethouder. De samenstelling van de groep kan wijzigen per onderwerp. Ideaal gezien fungeert de groep als kennisbron voor de wethouder en/of de raadsleden. Maar ook voor de deelnemende groepen onderling is het nuttig kennis en ervaring te blijven delen en te zoeken naar nieuwe vormen van samenwerking.

Conclusie

Wij hebben geprobeerd met bovenstaande adviezen een globale schets te geven van dingen die leven op het gebied van dierenwelzijn in brede zin. Dit is geen allesomvattende opsomming want wij hebben gaandeweg ontdekt dat er ontzettend veel initiatieven op dit gebied bestaan in deze stad. Organisaties waar vaak waardevolle informatie valt te halen en die wat ons betreft een prominentere rol mogen vullen in het huidige beleid. De belangrijkste aanbevelingen van dit rapport zijn dan ook het spoedig aanwijzen van een verantwoordelijk wethouder en het oprichten van een officiële klankbordgroep (of beter 'Stuurgroep') Dierenwelzijn in Rotterdam. Onze huidige groep wil u hier graag bij van dienst zijn.

Bijlage lijst van deelnemende organisaties:

Amivedi
Dierenambulance Rotterdam (DAR)
Dierenbescherming Rotterdam
Natuurmuseum Rotterdam
Stichting De Bomenridders
VLEN
Vogelasiel De Houtsnip
Vogelklas Karel Schot
Kinderboerderij de Blijde Wei

Ondersteunende politieke partijen:

CDA
ChristenUnie
D '66
Groen Links
Leefbaar Rotterdam
PvdA
Stadspartij
SP
VVD

Onze speciale dank gaat uit naar: Manuel Kneepkens (voorzitter van de bijeenkomsten), Theun Woudenberg, Koos van Donk, Henk Beugeling, Aard Langenberg, Jelle Reumer, Jan Bungenaar, Peter van Dalen, Jeanne van der Velden en Marielle van der Heeden.

Belangrijke adressen en telefoonnummers

Amivedi
Centraal infonummer 0900-AMIVEDI (2648334)
e-mail: secretariaat@amivedi.nl

Dierenambulance Rotterdam (DAR)
Korperweg 35
3084 NC Rotterdam
010- 415 56 66

Dierenopvangcentrum
Abraham van Stolkweg 33
3041 JA Rotterdam
010-437 42 11

Groen Meldpunt 010 2743333
Voor het melden van groene delicten zoals het illegaal kappen van bomen of illegale vogelvangerij.

Kinderboerderij de Blijde Wei
Bergse Linker Rottekade 435
3069 LV Rotterdam
010-420 06 09

Meldnummer Dierenmishandeling 0900- 20 21 210 (10 cent per minuut)

Stichting Zwerfkatten 010- 5221528

Vogelasiel De Houtsnip
Rondgang 16
3151 BP Hoek van Holland
0174-387 282

Vogelklas Karel Schot
Afrikaanderplein 37
3072 EC Rotterdam
010-485 78 47

VLEN
Doelengracht 11
2311 VM Leiden
071-515 67 83